

ANALIZA PISAVE KOT DOBRO PSIHODIAGNOSTIČNO SREDSTVO UČITELJA / Mag. Marijana Jazbec / Grafologika

BO RAČUNALNIK IZPODRINIL PISANJE Z ROKO?

Informacijska tehnologija je prodrla v vse pore našega dela in življenja: v 21. stoletju sta računalnik in tipkovnica nuja. Današnja družba potrebuje informacijsko in komunikacijsko tehnologijo. Povečujeta našo učinkovitost, kar je eden od pomembnih ciljev sodobnega sveta. Erik Jensen (2005) navaja, da sta dve prejšnji generaciji pisali z roko v 95 odstotkih, danes večina piše z računalnikom. Podobne ugotovitve kaže študija iz leta 2012 (glej vir 1), in sicer, da ima 33 odstotkov ljudi težave z branjem svoje pisave, pisane z roko. Prav ta raziskava tudi ugotavlja, da ena tretjina udeležencev ni bila več kot pol leta izpostavljena zahtevi, da napiše nekaj z roko. Po drugi strani zaključuje, da:

- v predšolskem obdobju pisanje črk z roko izboljšuje prepoznavanje črk in branje;
- otroci, ki pišejo z roko, napišejo več besed, pišejo hitreje in izražajo več idej kot tisti, ki imajo pred sabo tipkovnico;
- učenci, ki pišejo spise z roko in ne z računalnikom, pišejo dalj časa brez odmora;
- si učenci bolje zapomnijo informacije, če so napisane z roko, od informacij, napisanih z računalnikom;
- imajo učenci, ki niso stalno izpostavljeni pisanju z roko, prej težave priklicati črke iz spomina, črkovati točno, izluščiti pomen iz besedila in razložiti kontekst besed in fraz;
- izražajo učenci, ki pišejo z roko, boljše razumevanje vsebine, so bolj pozorni, osredotočeni, potrpežljivi in vključeni med učnimi urami kot tisti, ki uporabljajo računalnik;
- vodi pisanje z roko k večji zmožnosti samonadzora in boljšemu samospoštovanju otroka oziroma mladostnika.

UČENJE IN PISANJE Z ROKO

Dvom o smiselnosti učenja pisanja z roko je podoben tistemu, ki se je zgodil matematiki, ko so se na trgu pojavili

kalkulatorji. Ljudje so se spraševali, ali se je še treba učiti matematiko, če pa vse lahko naredimo s kalkulatorjem.

Prav gotovo ni nobene potrebe, da bi izključevali pisanje z roko in »pisanje« z računalnikom. Potrebno je oboje. Pisanje z roko je izvirno in osebno. Spodbuja finomotorične spretnosti, delovanje obeh strani možganov in je odlično sredstvo komuniciranja. Podobno kot pisanje z roko predstavlja tudi hoja, na primer, gibanje človeka. Po eni strani se učimo hoditi, po drugi strani pa tudi kolesariti, voziti avto, na daljše proge lahko letimo z letalom. Za različne situacije uporabljamo različne oblike prevoza. Možnost izbire je tisto, kar šteje. Podobno je s pisanjem. Pomembno je znati pisati z roko in računalnikom ter vaditi uporabo obojega. Če pišemo voščilo za praznik ali sožalje ob izgubi najdražjih, je primernejše in spoštljivejše, če pišemo z roko. Ko pa pišemo zapisnik sestanka ali članek za časopis, bo izbira računalnika skoraj logična. Toda če zmanjka elektrike, še vedno lahko uporabimo papir in pisalo.

Strokovnjaki menijo (vir 2), da je treba na osnovnošolski ravni uporabljati in vaditi pisanje z roko vsaj do desetega leta otrokove starosti. Pisanje z roko je več kot le učenje, kako uporabiti svinčnik in papir. Je orodje, s katerim učenci pridobijo pomembne učne spretnosti, ki jih bodo uporabljali vse življenje. Kar se Janezek nauči, to Janez zna, pravi slovenski pregovor. Seveda je treba kasneje to finomotorično spretnost vzdrževati, če hočemo, da jo bomo ohranjali in razvijali. V domeni šolske politike je, koliko/kdaj bodo učenci/dijaki uporabljati pisanje z roko in koliko/kdaj pisanje z računalnikom. Različne šole po svetu imajo na tem področju različne prakse in različne načrte.

PISANJE Z ROKO JE PODZAVESTNA AKTIVNOST

Pisanje z roko je podzavestna aktivnost, ki jo določa glava, ne roka. Roka

je le pisalni instrument. Ko pišemo, možgani usmerjajo roko h gibanju. Lahko bi rekli, da je pisava barometer fizičnega, čustvenega in mentalnega zdravja. Če ima človek na teh področjih težave, se to odraža v pisavi. Zato je popolnoma verjetno, da se glede na razpoloženje, okolje in fizično zdravje pisava iz dneva v dan malce spreminja. Vselej pa ohranja določene specifične značilnosti.

Pisanje z roko prinaša v komuniciranju dve sporočili. Prvič, informacijo, novico, ki je v sporočilu, in drugič, v pisavi, napisani z roko, lahko veliko razberemo o piscu.

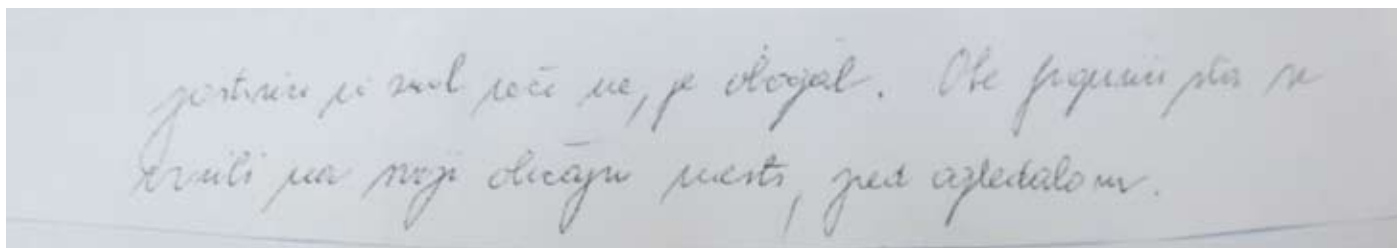
GRAFOLOGIJA ALI ANALIZA PISAVE

Pri 15 letih ima pisava že določeno stabilnost in takrat jo lahko tudi analiziramo. Grafologija ali analiza pisave je veda o določanju in ocenjevanju značaja ter osebnosti posameznika s pomočjo analize pisave. Je dobro psihodiagnostično sredstvo za spoznavanje otrok in mladine. Temelji na standardiziranih metodah opazovanja pisalnih potez, njihovega povezovanja ter ocenjevanja intenzivnosti in pogostosti. Stara je več kot 2000 let in se je razvila z opazovanjem, merjenjem in študijem različnih pisav. Grafologija je znanost, ker so rezultati ponovljivi; če delajo isto analizo pisave trije grafologi, pridejo do enakih oziroma podobnih zaključkov. Zakaj podobnih? Ker je to družboslovna znanost. Tu ni popolne zanesljivosti. S spremembo razpoloženja oziroma psihofizičnega stanja pisca se lahko spremeni tudi pisava.

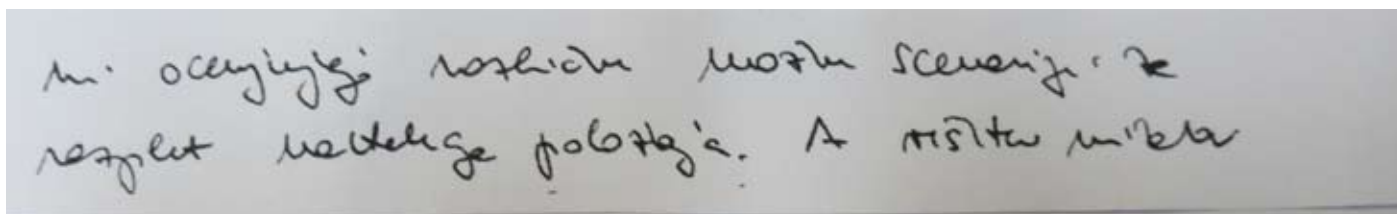
V Sloveniji je nekaj grafoloških šol, kjer se je mogoče naučiti osnov grafologije bodisi v razredu ali z učenjem na daljavo.

POVEZOVANJE PISALNIH POTEZ IN OSEBNOSTNIH LASTNOSTI

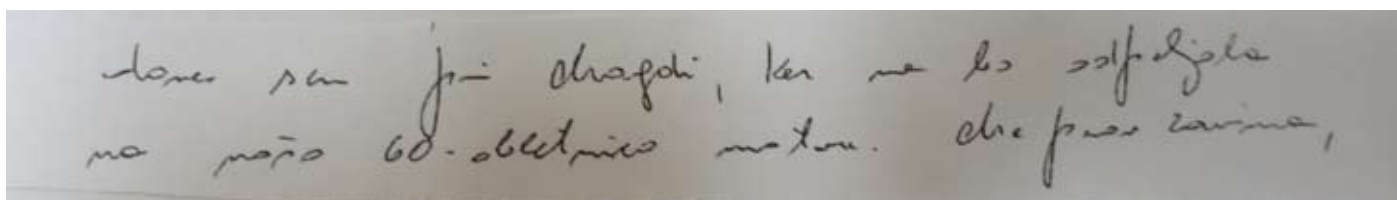
Tako kot med ljudmi se tudi med črkami vzpostavljajo medsebojni odnosi

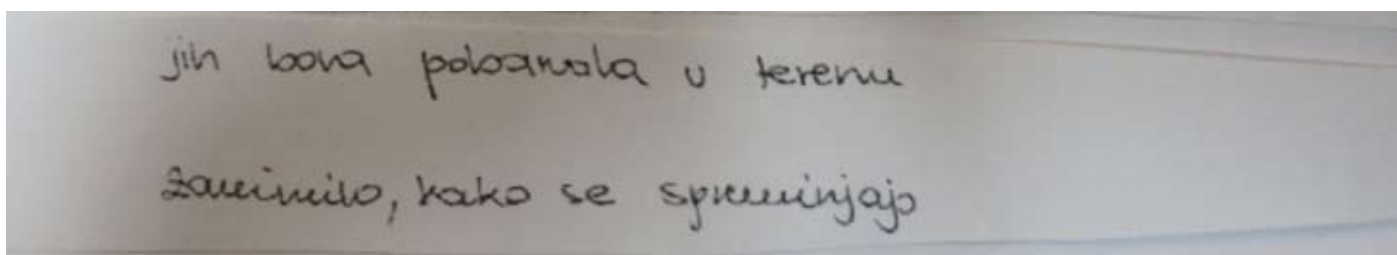
Slika 1: Desni naklon.

Slika 2: Močan pritisk.

Slika 3: Prilagodljivo, površno mišljenje.

Slika 4: Velik razmik med vrsticami in besedami.

(Jazbec 2014). Raziskovalci pisave so najprej intuitivno ugotavljali, da določene značilnosti pisave izražajo določene osebnostne lastnosti, npr. ljudje, ki so imeli zanke v stebli črke »t«, so občutljivi na kritiko. Ko so primerjali posamezne poteze v pisavi, so ugotovili, da imajo ljudje s podobnimi znaki podobne osebnostne značilnosti. Začeli so zapisovati, meriti, proučevati in primerjati veliko število pisav. Ugotovili so zanimive reči. Spoznali so, da imajo ljudje, ki pišejo na podoben način, podobne značajske poteze. Tako so začeli pisavo uporabljati za ocenjevanje značajev ljudi. Ugotovili so tudi, da se pisave ljudi razlikujejo, da vsak človek piše na svoj način in da je to pravzaprav njegova identiteta.

ODKLON OD ŠOLSKE PISAVE

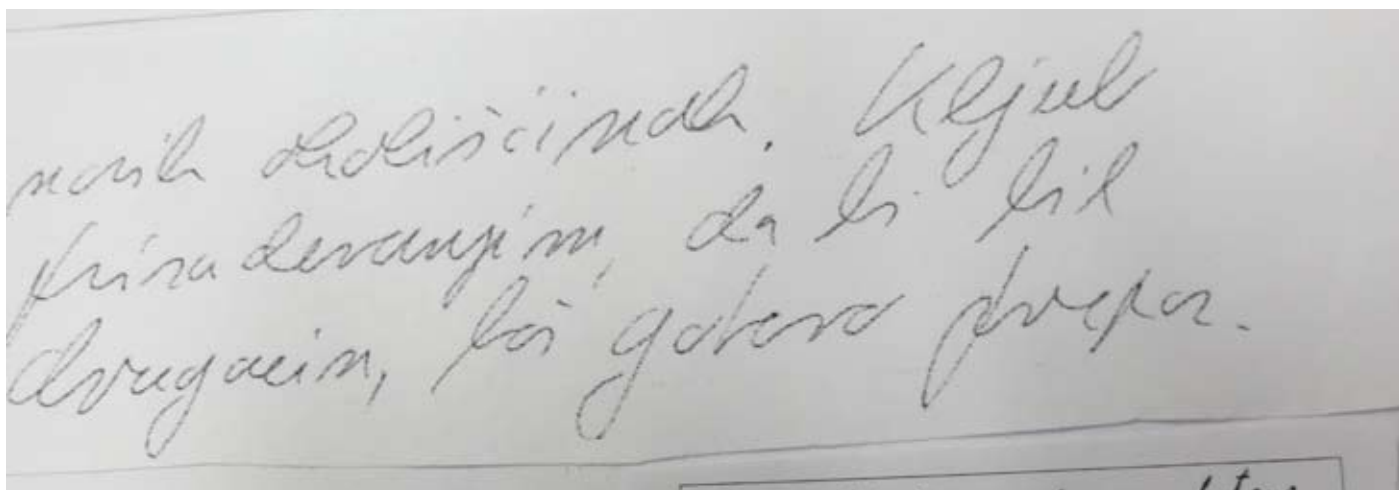
V šoli se vsi učimo pisati na enak način. Črke so enako visoke in široke, na določen način oblikovane in povezane, skratka, vse je standardizirano. Kasneje v življenju vsak razvije svojo pisavo: eni bolj, drugi manj izvirno. Še več. Niti dva človeka na svetu nimata enake pisave. Pisanje z roko izraža izvirnost, drugačnost in neponovljivost človeka. Pisanje z roko se besed dotika z mislimi in čustvi.

V grafologiji načeloma delimo ljudi na tiste, ki se držijo šolske pisave, in druge, ki so razvili svojo pisavo in se oddaljili od šolske. Seveda nas bolj zanimajo tisti, ki so v življenju razvili svojo pisavo, ki izraža individualnost,

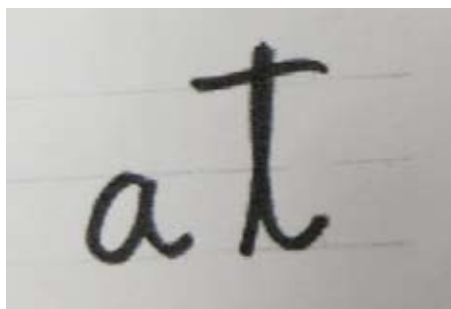
posebnost osebnosti. Kdor ohranja šolsko pisavo, se nagiba h konformizmu, potrebuje pravila za delo in življenje, najraje dela po navodilih.¹ To so običajno bolj sledilci kot vodje. Šolska pisava vsekakor manj pove o človeku kot spontana, razgibana pisava.

Na to, kako pišemo, vplivajo različni dejavniki: razpoloženje, fizična kondicija, motivacija. Povedali smo že, da se s spreminjanjem razpoloženja lahko spreminja tudi pisava. Na primer: ko se želimo skoncentrirati na eno nalogo, se naše črke zmanjšajo, ko smo veseli in navdušeni, pa so večje. Ko

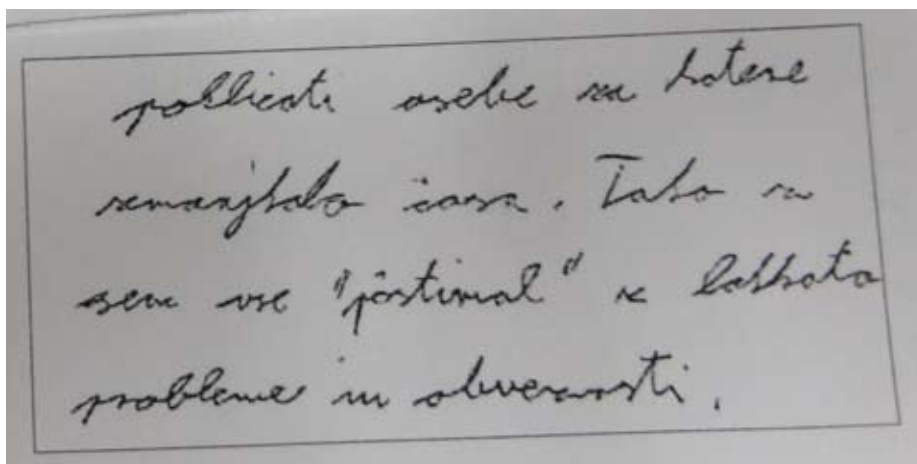
¹ Seveda so izjeme ljudje, ki zaradi poklicne usmerjenosti ohranjajo šolsko pisavo, na primer učitelji nižjih razredov osnovne šole.

Slika 5: Velika pisava.

Slika 6: Visoko postavljena črtica na t.

Slika 7: Majhna pisava.

smo nervozni, so naše pike na i bolj črtice na i, pisalna linija je valovita, črke pa imajo morda več oglatih oblik. In podobno.

KAJ LAHKO RAZBEREMO IZ PISANJA Z ROKO?

Takoj ko je otrok dovolj star, da prime pisalo – barvico ali svinčnik – lahko opazujemo, kaj dela. Študija skupine predšolskih otrok (McNichol 1993) na primer, ki so jim dali velik risalni blok in dovolili, da so sami izbrali pisalo iz velike zbirke pisal, je bila usmerjena v naslednja področja:

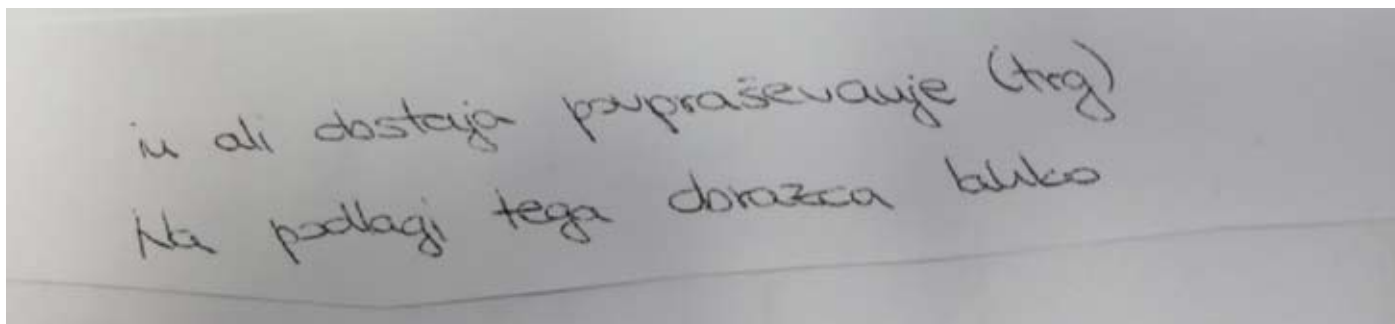
- Ali otrok preizkuša, eksperimentira? Če preizkuša različna pisala, ki so pred njim, izraža otroka, ki je radoveden, ki eksperimentira in bo imel verjetno podoben interes kasneje v svojem okolju. Če na drugi strani otrok vzame le eno pisalo in zanemari vse druge, ima morda zelo veliko potrebo po domačnosti,

varnosti in pomanjkanje želje po raziskovanju novih stvari. Ne vidi vseh možnosti in morda bo v svojem okolju omejeval izbiro na ozko področje in ne bo videl vsega, kar ponuja življenje.

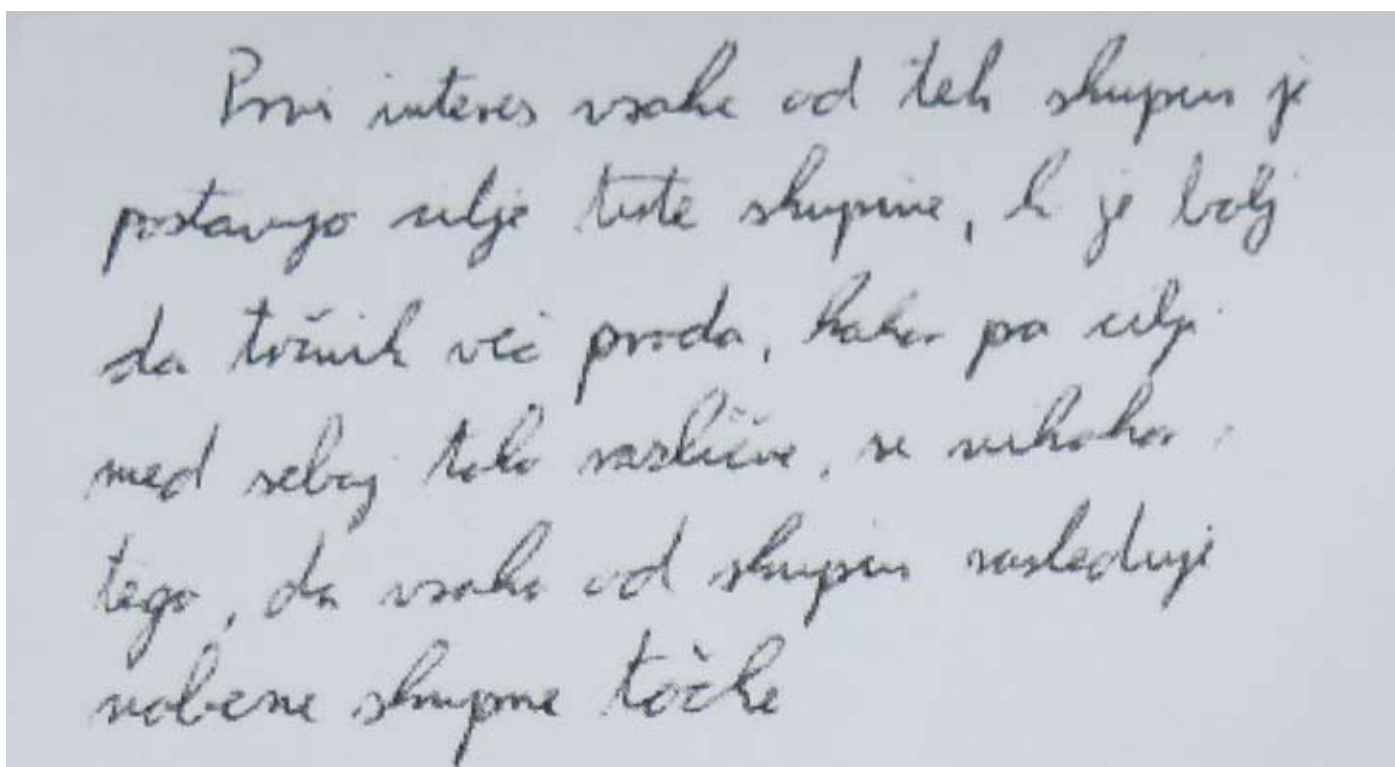
- Koliko prostora potrebuje na risalnem listu? Če otrok zapolni večino praznega prostora na risalnem listu, bo morda videl, naredil in uporabil tudi velik del svojega življenjskega in delovnega okolja oziroma največ, kot je mogoče. Verjetno je ekstrovertiran, imel bo družbo in je že sedaj zelo izrazen, zgovoren ter odkrit. Po drugi strani, če nariše le na majhen del risalnega lista, kaže na omejen interes v njegovem okolju, tendence introvertiranosti in nekoga, ki bo bolj samotar kot družabna oseba.
- Ima rad veliko različnih barv? Otrok, ki ima rad različne barve – za razliko od nekoga, ki ima rad le eno ali dve barvi – bo verjetno

bolje vključen v življenje, imel bo veliko interesov, bolj bo ekstravertiran, sošolci ga bodo imeli raje in bolje se bo prilagajal razmeram v okolju.

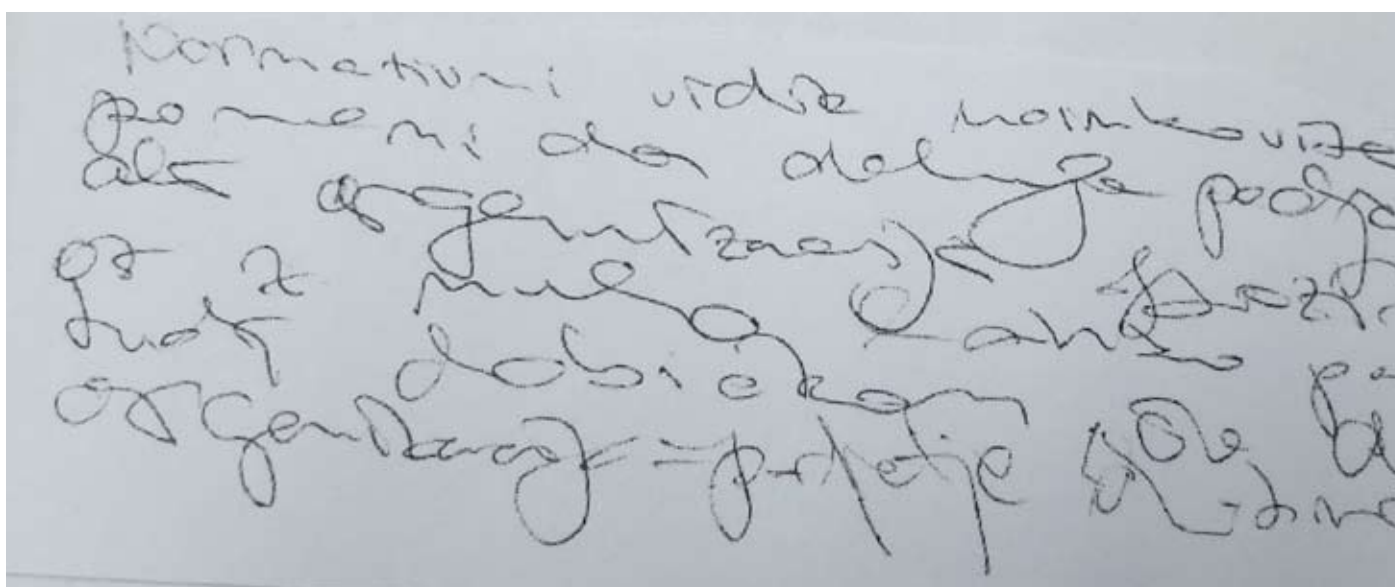
- Je nepotrpežljiv? Otrok, ki hiti, ne kaže interesa, čačka po naključju, se hitro utruji in izraža nepotrpežljivost, da bo dobil pozornost, morda ne bo najboljši v šoli.
- Ali rad riše? Otrok, ki rad riše in je natančen, ima dobre obete za šolo.
- Ali je otrokovo pisalno gibanje prekinjeno, nerodno, robato? Če to opazite v pisanju, je morda zelo jezen, razočaran in bi bila pomoč psihologa dobrodošla.
- Ali riše od desne proti levi? Če otrok riše od desne proti levi, ima morda vizualne probleme, disleksijo ali morda probleme s sluhom.
- Ali mežika? Če stalno mežika, ko riše, bo potreben pregled oči.

Slika 8: Strah pred čustveno bolečino (levi naklon).

Slika 9: Čisti ovali.

Slika 11: Črke se prepletajo.

- Ali riše le na vrh ali na konec risalnega lista? Če riše le na vrh ali le spodaj, je potreben pregled oči. Če ni nič narobe z njim v fizičnem smislu ima morda probleme z razumevanjem prostora, kar se lahko kasneje razvije v učno težavo. Prej ko otrok dobi pomoč, bolje bo.

V zreli pisavi pa izraža pisanje z roko številne značilnosti in lastnosti osebnosti, na primer:

1. Razpoloženje in čustva. Čustva se v analizi pisave najlažje razbere iz naklona pisave. Desni naklon, na primer, izraža bolj ekstrovertirane ljudi, levi introvertirane ljudi.
2. Življenjsko energijo. Energijo človeka prepoznavamo po pritisku na pisalno površino. Bolj kot je, na primer, pritisk močan, več je energije in dolgotrajnejši je čustveni spomin, bolj zamerljiv utegne biti pisec.
3. Načine mišljenja. Mišljenjske vzorce prepoznavamo v črkah m, n, tudi h. Nekateri ljudje imajo npr. sistematičen, metodičen način mišljenja, drugi so bolj hitri, a ne nujno bolj inteligentni od prvih. Nekateri ljudje hočejo pridobivati informacije iz prve roke, so bolj analitski tipi, za druge je značilno prilagodljivo, površno mišljenje.
4. Socialne značilnosti. Le so med drugim opazne v razmikih med vrsticami, besedami in črkami. Ljudje, ki imajo zelo velike razmike med vrsticami in besedami, so socialne izolirane osebe, ki potrebujejo veliko časa zase.
5. Samopodobo. Ljudje, ki imajo dobro samopodobo, lažje ureničujejo svoje cilje, saj verjamejo vase in v svoje sposobnosti. Tu so v pomoč velike začetnice in velikost pisave. Osebe z veliko pisavo imajo običajno dobro samopodobo.
6. Potencial za doseganje ciljev. Postavljanje ciljev je pomembno za uspeh v življenju. Kako visoko si ljudje postavljajo cilje, lahko razberemo iz črtice na t. Tisti, ki si postavljajo

dolgoročne cilje, imajo običajno črtice visoko na stebelu črke t.

7. Nadarjenosti. Dobro je, če se mladostniki usposablajo za taka dela, kjer lahko v čim večji meri uporabijo svoje talente oziroma nadarjenosti. Ljudje z manjšo pisavo imajo npr. več potenciala za raziskovalno delo kot tisti z veliko pisavo.

8. Strahove in obrambo pred njimi. Vsak človek ima nekaj strahov, npr. strah pred napakami, strah pred sprejemanjem odločitev, strah pred čustveno bolečino. In vsak tudi razvije določene obrambne mehanizme, da se zaščiti pred tesnobo, občutki krivde in/ali izgubo samospoštovanja. Vse to je mogoče opazovati v pisavi.

9. Komunikacijske spretnosti. Komuniciranje igra pomembno vlogo pri delu in v življenju nasploh. Način komuniciranja izražajo črke a, o, tudi d in g s svojimi krogi oziroma ovali. Čisti krogi praviloma izražajo pozitivne lastnosti, krogi z raznimi izrastki ali zankami pa negativne lastnosti.

10. Organizacijske spretnosti. Te spretnosti lahko opazimo v mali črki f, lahko pa tudi v razmiku med vrsticami. Osebe, ki imajo majhen razmik med vrsticami, kjer se črke skoraj prepletajo, niso dobri organizatorji in ne znajo dobro postavljati svojih prioritet.

Iz pisave ne moremo ugotoviti starosti, spola ali tega, s katero roko, desno ali levo, je bilo besedilo napisano. Ne verjamete? Preizkusite se lahko v spodnji tabeli. Petim različnim pisavam poskušajte določiti spol, starost ter s katero roko so bile napisane. Na strani ... so pravilni odgovori.

ZAKLJUČEK (POVZETEK)

Pisanje z roko vse bolj izpodriva informacijska in komunikacijska tehnologija. Ne glede na prednosti uporabe tipkovnice obstaja veliko razlogov, zakaj je koristno v šoli ohranjati in razvijati pisanje z roko: zaradi boljšega spomina, boljšega branja, pozornosti, osredotočenosti, samonadzora,

samospoštovanja, boljšega razumevanja vsebine. Učitelju pa pisanje z roko lahko pomaga tudi bolje razumeti otroke in mladostnike. Z osnovno analizo pisave lahko razbere njihove čustvene, socialne, mišljenjske in številne druge značilnosti. In kar je še pomembnejše, možnost ima tudi bolje spoznati sebe.

Literatura

- Jensen Eric (2005) *Teaching with the Brain in Mind*. Houston, TeBas.
- Jazbec Marijana (2014) Pisava razkriva vašo osebnost. *Revija Viva*, let. XXI(št. 250): str. 60– 63.
- McNichol Andrea (1993) *Hidden Messages in Children Writing*. Los Angeles: McNichol-Nelsen Inc.

Viri

- Vir 1: (2012) *The Importance of Teaching Handwriting in the 21st Century*. Dostopno na <http://www.hanoverresearch.com/wp-content/uploads/2012/05/Best-Practices-for-Including-Multiple-Measures-in-Teacher-Evaluations-Membership.pdf>, 21. 1. 2015.
- Vir 2: (2014) *Handwriting and Typing, Platform of Handwriting Development* (section Childrens Writing), The Netherlands. Dostopno na www.handschriftontwikkeling.nl, 21. 1. 2015.

Rokopis	Moški/ Ženska	Starost	Levičar/ desničar
<p>Hi, do vaše zbirke! Povsem zbirati skupine s pisanjem zbirke in tako je re</p>			
<p>Gre za izrekanje besede hvale za bilo nekaj časa ali pa je nekdo</p>			
<p>Pismo f. n. Vzeti b. čas, zbrati misli prostor, od koder bi nekemu namestil prar</p>			
<p>Zelo lep prikaz. Upam, da izročim vamku grečljavost</p>			
<p>Najbolje veduje hčerkanke sodišča je najbliže leta, kot stopljenje vode hčerkanke dogajanja</p>			

- Rešitev naloge:
1. Pisava: moški, 70 let, desničar.
 2. Pisava: ženska, 34 let, levičarka.
 3. Pisava: ženska, 49 let, desničarka.
 4. Pisava: moški, 44 let, desničar.
 5. Pisava: moški, 28 let, desničar.